

A szennyes irodalom nemzetközi üldözése.

Az erkölcstelen iratok elleni védekezést a nyugateurópai művelt nemzetek már több, mint másfél évtizeddel ezelőtt kezdték meg. Az egyes országok ugyanis régebben tapasztalták, hogy külön-külön sikerrel nem óvhatják meg főleg zsenge korú olvasó közönségüket ettől a métetelytől. Ha a saját területükön pornographia nem keletkezett, vagy azt kiirtották is otthon, a léha tartalmú könyvek, hírlapok és képek tömegesen máshonnan vitettek be oda. Nevezetesen Svájc volt az, melynek tiszta erkölcsi légkörét – különösen az ottani idegenforgalomra számítva – beszennyezte a francia és német eredetű piszkos iratok és ábrázolatok fertőző áradata. Ott tartották, és pedig Lausanneban, az első pornographiai nemzetközi congressust 1893-ban. Ebből kifolyólag létesítették a »Bureau international d'information contre la littérature immorole« nevű nemzetközi hivatalt Genfben. Ennek – miként neve is mutatja – rendeltetése az, hogy az erkölcstelen irodalmi termékeket számon tartsa és módot nyújtson a hatóságoknak arra, hogy az ilyenekül megbélyegezett nyomtatványok ellen irányuló rendőri és bírósági szükséges óvó és megtorló intézkedéseket könnyebben és gyakrabban tehessék meg, mintha az üldözendő ilyen u. n. szellemi termékeket maguknak kellene megvizsgálniok.

Azon jelentések közt, melyeket a múlt 1908. év május 21. és 22. napjain Parisban tartott legújabb pornographiai nemzetközi congressuson bemutattak, a legérdekesebb és leg-tartalmasabb az, mely Pérines Jeromostól, az említett nemzetközi hivatal elnökétől származik. Ebben tüzetesen foglalkozik a pornographiának és szabályozásának jogi természetével is.

Munkálatát ezzel fejezi be, ami nála érthető, mert mindjárt javaslatokat fűz hozzá; de az említett congressusi jelentések rövid tömör ismertetésében talán észszerűbb lesz ezt kezdetnek alkalmazni.

A pornographia alatt szerinte a jogi irodalom és a törvényhozások többsége azokat az írott vagy ábrázolt szellemi termékeket érti, melyek egészökből véve erkölcstelenek. Nem tekintik ilyeneknek az oly könyveket, melyek csak erkölcstelen részleteket elvéve tartalmazzak. Az illető irodalmi termékek szellemének és czélatának kell kifogás alá esni, hogy mint pornographicusok legyenek megbélyegezhetők. Maga az, hogy ilyen könyv íratott még nem büntethető; de azzá válik, ha az forgalomba kerül. Nem erkölcstelenek a tudományos vagy naturalisticus szépirodalmi könyvek sem, ha a nemi étellel leplezetlenül foglalkoznak is. De ilyenekké válhatnak, ha azok a tárgyak tudományos vagy bonczoló előadása általában csupán lepel vagy ürügy; az u. n. népszerű orvosi könyvek nagyon sok esetben csakugyan ilyenek. A szándék vizsgálata tehát úgy a szerzőnél, valamint a forgalomba hozónál e részben mellőzhetetlen. Mélyebben bele bocsátkozik azután e kérdés büntető jogi elemzésébe; de az nem tartozik ezen ismertetés keretébe.

Azonban egy mozzanatot ebből ki kell ragadni itt is, azt t. i. hogy az ily könyvek írásánál vagy elhelyezésénél az irányadó főtenyező a pénzszerzési vágy szokott lenni. A lelketlen írók s még inkább az őket megbízó vagy anyagi haszonhoz juttató vállalkozók azok, akik a pornographiát nagyra nevelték. Arra számítanak, hogy első sorban a serdülő ifjúság s más izgékony egyének is mohón kapnak azon olvasmányokon, melyek természetes, vagy felcsigázott kíváncsiságukat kielégíteni, érzékeiket csiklandozni, és ezáltal őket – sokszor reájok nézve végzetessé váló izgalmakba sodorni alkalmassak. Lelkiismeretlen nyereségvágyuk számára itt széles tér és termékeny talaj kínálkozik. Oly alkalmak ezek, melyek felhasználására nagy a kísértés, hacsak ennek az illetők erkölcsisége vagy a súlyosabb természetű büntetéstől való félelem nem állanak útjában.

Megállapított az utolsó nemzetközi pornographiai congressuson, hogy ez a visszaélés soha sem volt oly nagy fokú és oly terjedt körű, mint napjainkban; hogy az erkölcstelen iratokkal és képekkel elkövetett kihágások ellen érvényben levő törvények és rendeletek a legtöbb művelt államban ma már teljesen elégtelenek és a bennök foglalt büntetések nagyon enyhék, hogy a baj nemzetközi jellegű, mert az erkölcsöket rontó u. n. irodalmi és művészeti termékek behozatala és kivitele túlnyomó jelentőségre jutott, és hogy ennél fogva a védekezésnek is első sorban nemzetközinek, de vele kapcsolatosan nemzetinek is kell lenni. E végből persze nem elég a törvényhozás, a büntető bíraskodás és a rendőri megelőző gondoskodás alkalmazása, hanem a védekezésből a társadalomnak is ki kell venni a maga részét.

Mivel a nyereségvágy által diktált és közforgalomba hozott iratokon és képeken kívül vannak igen nagy számmal olyanok is, melyek alattomban jutnak a gyermekek – és serdültek kezeibe, az ily titkos üzérkedésnek is valamennyi tényezőjét ki kell kutatni, azok eljárását ellenőrizni, hogy valamiképp kézre kerítettén, érzékenyen megbüntethető legyen. De az ilyenek üzelmeit nagyon kockázatosná is szükséges tenni ezáltal. A nyilvános olvasó szobák az újságárusok boltjai és kioszkjai csak úgy ellenőrizhetők kellőleg, ha a jobb érzésű társadalom egészének argus-szemei vigyáznak reájok. Azonkívül a hatóságoknak is épp úgy kell eljárni ezzel a mételeylyel, mint a romlott, vagy hamisított élelmiszerek forgalmával szemben. Ha a legnagyobb szigor megengedhető a test táplálékának felügyelete céljából, miért kellene a szellemével kevésbbé szigorúan elbánni? És eddig csak a kereskedők lakoltak meg, a főbűnösök, a szerzők és kiadók pedig menekültek. Svájcban csaknem kizárólag az idegen származású pornographiának van keleté, mely annál veszélyesebb, mivel otthon nem üldözik azt eléggé. A nemzetközi egyezmény az ilyen bajokon volna hivatva segíteni. Már ennek előkészítése is oly nagy és üdvös feladat, hogy az ilynemű nemzetközi congressusokat igen fontosaknak kell tekintenünk.

A tavalyi párisi pornographiai congressuson a legtöbb polgárosult ország képviselve volt. A német »férfi erkölcsvédő egyesületek szövetségének« titkára jelentésében igazán rémes képét mutatja be annak a pusztításnak, melyet az erkölcstelen iratok és képek nemcsak a gyermekeknél, hanem a perversitás terjesztése által a felnőtteknél is végbe visznek. Azt legjobban jellemzik a nem régen elhunyt berlini bölcsész tanárnak, PAULSEN FRIGYES-nek következő szavai: »Aki Németországot csak abból ismerné, amit a legnagyobb mennyiségben kinyomat: az élelmezésből, a felkapott színművekből, az új regényekből, a könyvkirakatokból s a mindkét nemű nagyközönség által leginkább hallgatott nyilvános előadásokból, annak azt kellene hinni, hogy napjainkban a németekre nézve fontosabb kérdés nincs, mint az: vajjon azok a korlátok, melyeket az erkölcstan és a törvény a nemi ösztön féktelenségei ellen felállított, nem károsak-e és nem kellene azokat valamiképp eltávolítani?« Az erkölcstelen irodalom emelkedő áradatainak láttára a megbotránkozás mondatta vele e kemény szavakat, DR. HEMMER LAJOS müncheni tanár »Die fgraphische Reclame der Prostitution« című könyvében említi, hogy az ott hivatalosan gyűjtött pornographicus képes levelező-lapok 613 félek voltak és sok százezer példányban árultattak. Ezek több, mint fele német eredetű, de volt ott 233 féle francia és más, köztük vagy 6 féle magyarországi eredetű ilyen lap is. Az állítólag művészetnek szolgáló ú. n. act-képek ezreit

kobozza el a hatóság minden évben. A jelentés szerint ez azért ismétlődik évenként, mert az idevágó német törvények nem elég hatályosak. Egyenként felsorolja, sőt szó szerint közli azokat. Elégtelenségük pedig onnan származik, hogy mikor hoztattak, senki sem gondolt arra, hogy a pornographia minden alakban ekkora mérveket ölthet valaha. A német törvényhozásnak is sürgős feladata lenne ennél fogva azokat mielőbb és minél inkább megszigorítani.

Anglia nem áll sokkal jobban a törvények dolgában. De ott a társadalom is hatalmasan megmozdult. A haszonvágygal szembe állítja az üzérkedés fokozódó veszedelmét. A közvéleményre igyekeznek hatni, hogy az esküdtszékek biztosan elítéljék a szóban forgó gonosztevőket. Azonban ott is az a vélemény, hogy e baj mélyreható voltáról meggyőződött férfiaknak és nőknek művelt világszerte szövetkezniök kellene, mivel annak okozói nem egy, hanem a legtöbb polgárosult ország söpredékéből kerülnek ki és aljas nyereségeiket a nemzetközivé vált efféle forgalomból húzzák.

A belga, dán, francia, hollandi és olasz jelentések alaphangja ugyanaz, panaszaik az illető törvények ellen hasonlóak és javaslatuk sem igen különbözik a felhozottaktól.

Hazánkra vonatkozólag e congressus elé dr. SZILÁGYI terjesztett rövid jelentést, melyben büntető törvénykönyvünk 248-dik szakaszát és az 1897. évi 40.003. számú belügyministeri rendeletet idézi szó szerint. Azután tévesen utal arra, hogy a pornographiát nálunk főleg külföldről behozott irodalmi és művészeti szennyes termékek képviselik. De egyes piszkos ilyen lapokat névszerint ő is felemlít. Ez ügy nemzetközi szabályozására nézve – szerintem nem alapos – véleménye, hogy az a nemzeti souverainitásba ütköznék. O a nemzetközi congressus hasznát abban látja, hogy az egyes nemzeti törvényhozásoknak fog irányt és nagyobb lendületet adni. Ez tényleg úgy van; de a többi jelentések álláspontja a nemzetközi szabályozás tekintetében azért mégis helyes. Hiszen ily egyezmény feladata nem lehetne más, mint ami hasonló esetekben szokott lenni, t. i. az, hogy az egyes államok kötelezettséget vállaljanak bizonyos czélszerű rendelkezéseket tartalmazó összhangzó törvények hozatalára. Ennek^a általános nagy bajnak gyökerére csak így lehet hágni. De igazuk van az angolok-, dánok- és svájczinak, hogy a társadalom, első sorban a tanítók és szülők sem nézhetik ezt a ragályt összetett kezekkel. A felemlített jelentések több példát tartalmaznak, melyekből a társadalmi ily irányú működésnek hatályos voltára lehet következtetni.

Egyébiránt nem kell messze mennünk, hogy ennek bizonyosságát szolgáltsuk. Itt vannak a mi magyar társadalomtudományi egyesületünknek már csak eddigi sikerei is. Alig

hangzott el a fennebb olvasható előadás, annak benyomása alatt egyik tisztelt tagtársunk, DR. GIESSWEIN SÁNDOR, kanonok és országgyűlési képviselő az idei igazságügyi költségvetés tárgyalása alkalmával múlt évi december 7-én felszólalt a képviselőházban. Bevallva, hogy az innen nyert benyomások folytán mintegy megbízatása van, hogy ezt a kérdést a törvényhozás termében szóvá tegye, felhossa, hogy a sajtó, midőn a betörők ügyességeit dicséri, a kis gonosztevőket nagyban neveli és szaporítja. Az apróhirdetések és az irodalmi malaczságok az erkölcstelenséget terjesztik, sőt az erkölcsi érzéket is megrontják, s minden irányban megmételtyezik az új nemzedéket. Melegen ajánlotta, hogy a kormány és törvényhozás mielőbb minden lehetőt tegyenek meg nemzeti becsületünk és eddig oly nemes irányú irodalmunk hatathós védelmére.

Az igazságügyminister a felszólalásra válaszolva, beszédét azzal kezdte, hogy »ami az úgynevezett pornographicus irodalmat illeti«. Méltán kiáltott egy általán ismert humorista jeles írónk közbe, hogy »az nem irodalom«. A minister utalt is szavaira, melyek szerint ő »úgynevezett« irodalomról kezdett szólni, melyre vonatkozólag véleménye, hogy »a pornographiát a sajtószabadság védelme alá helyezni annyi, mint félreismerni az igazi sajtószabadságot és ezeknek a kloakába való iratoknak jellegét«. A büntető törvénykönyv 248. §-ával szerinte sikeresebb megtorlást lehet azokkal szemben elérni, mint az eddigi. Megfelelően utasította is már az ügyészségeket. Nemcsak az ifjúságot, de a felnőtteket is védelmezni kell e métetlytől, mely azokat a perversitás útjára csábítja. Az angol idevágó törvény szavai értelmében az ilyen ú. n. írókat ő is sehonnai csavargóknak tekinti s a szerint is akar velük elbánni. De az elzüllött szerencsétlen írónál szerinte még bűnösebbek a vállalkozók, akik az efféle kétségbeesett tehetségek szomorú termékeivel kereskednek. Általános élénk helyeslés követte az igazságügyi minister szavait.

Azokkal csaknem egyidőben Pozsony szabad királyi város törvényhatósága írt fel a kormányhoz ez értelemben. Végűi felemlítendő itt, hogy a kereskedelemügyi minister úr a szóban levő termékek forgalmát megakadályozandó rendeletben utasította az államvasutak igazgatóságát, hogy összes állomásairól minden pornographicus természetű terméket tiltsion ki. A rendelet lehető legszigorúbb végrehajtását követeli és utasítja az igazgatóságot, hogy ha a rendeletnek megszegését csak egy esetben is tapasztalna, a könyveket elárusító vállalattal fennálló szerződést bontsa fel azonnal.

Az ily gyorsan beálló sikerek az egyesület kötelességévé teszik, hogy a szóban forgó métetly kiirtásával tovább is lan-kadatlanul foglalkozzék és annak szintén megtalálja a módját,

hogy ebbe a hadjáratba a művelt és tisztességes egész magyar társadalmat is bevonja és az ezáltal folytatandó eljárás irányát és eszközeit tüzetesen megjelölje.

Gaal Jenő.